

ความต้องการและความคาดหวังของชุมชนเกี่ยวกับเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ
ในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

**Needs and Expectations of the Elderly Friendly Community
of Arunyik Municipality, Phitsanulok**

ทัศนีย์ ปัทมสนธิ์,

ไชยรัตน์ ศิรินคร และ รุ่งโรจน์ ฝ่ายเยื่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Tasnee Pattamason,

Chaiyarat sirinkorn and Rungrote Faiyuea

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: chaiyarat@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการและความคาดหวังของชุมชนเกี่ยวกับเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลอรัญญิก เลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 3,876 คน โดยแบ่งตามสัดส่วนประชากรในแต่ละชุมชน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ยและการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยความต้องการและความคาดหวังของผู้สูงอายุที่มีต่อการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ จากทั้งหมด 8 ด้าน พบว่าด้านที่ผู้สูงอายุมีความต้องการและคาดหวังให้เกิดมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมเชิงสังคม ในประเด็นการมีสถานที่จัดงานหรือกิจกรรมที่อยู่ในทำเลที่ไปมาสะดวก เข้าถึงได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพอ และเส้นทางรถบริการสาธารณะผ่าน รองลงมาคือด้านพื้นที่ภายนอกอาคารและตัวอาคาร ประเด็นการมีพื้นที่สาธารณะที่สะอาด ร่มรื่น มีห้องน้ำสาธารณะทั้งภายใน และนอกอาคารมากพอ สะอาด บำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี ใช้ได้ง่ายและสะดวกสบาย ด้านการบริการชุมชนและสุขภาพ ในประเด็นการมีระดับการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยที่หลากหลายพอเพียง และด้านที่อยู่อาศัย ในประเด็นการก่อสร้างบ้านต้องมีความมั่นคง แข็งแรง อยู่สบาย เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาที่สำคัญคือภาครัฐควรสนับสนุนความรู้เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัย มีการกำหนดมาตรฐานในการจัดที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุ โดยขอความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน องค์กรส่วนท้องถิ่นและชุมชนของผู้สูงอายุ และกระตุ้นหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุตามสิทธิของผู้สูงอายุ

* วันที่รับบทความ: 23 เมษายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 29 พฤษภาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 30 พฤษภาคม 2564

Received: April 23, 2021; Revised: May 29, 2021; Accepted: May 30, 2021

คำสำคัญ: เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ; ผู้สูงอายุ; เมืองน่าอยู่

Abstracts

The objective of this research was to study the needs and expectation of the elderly friendly community of Arunyik Municipality, Phitsanulok Province. The data were collected by quota sampling the questionnaire asking 400 elderlies from 3,876 total. who live in the municipality and analyzed by using mean and standard deviation.

The findings of the study were found that there were 8 facets of their needs and expectation as follows: the social participation was the highest needs and expectation regarding the venue for the gathering, it should be convenient, easy to access, enough lighting, public transport passing the activity venue, followed by exterior building and building itself regarding being clean and shady, having clean and adequate public restrooms, well maintained, easy and convenient to access. In terms of social service and health, there should be adequate, in terms of residency: it should be strong and stable, suitable for weather condition. The suggestions from the study is that the public sectors should support the know how to handle the environment and residency and designate the standard of residency management for the elderly by cooperating with public sectors, private sectors, local administrative organizations and elderly community as well as encourage both public and private sectors to provide public facilities according to the right of the elderly.

Keywords: Friendly Community for the Elderly; The Elderly; Friendly Community

บทนำ

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2556 : 24) กล่าวถึงความก้าวหน้าด้านการแพทย์และสาธารณสุขในปัจจุบัน ส่งผลให้จำนวนและสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การตระหนักและการรับรู้มากขึ้นถึงการเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 ของโลก นับเป็นปัญหาท้าทายที่ประเทศต่าง ๆ ต้องเตรียมพร้อม ให้กลุ่มประชากรผู้สูงอายุได้รับความสนใจมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในระดับโลก และระดับภูมิภาค ทำให้เห็นภาพว่าประชากรโลกกำลัง เข้าสู่ผู้สูงอายุ (The world turns gray/An aging world) ซึ่งองค์การสหประชาชาติ มีความเห็นว่าปรากฏการณ์ทางประชากรผู้สูงอายุขณะนี้ อาจเรียกได้ว่าการปฏิวัติทางประชากร (demographic revolution หรือ revolution thinking หรือ revolutionary change) ที่เรียกเช่นนี้ เพราะปรากฏการณ์ที่ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาวมากขึ้น (aging is life long) และมีจำนวนและสัดส่วนมากขึ้นในสังคม ข้อมูลประชากรโลกชี้ชัดว่าใน 4 ทศวรรษที่ผ่านมา ประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทั้งขนาดและสัดส่วนต่อประชากรทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากอัตราการตายและอัตราการเจริญพันธุ์ลดลง กล่าวคือ การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุ เนื่องจากสัดส่วนของเด็กแรกเกิดลดลง และการเพิ่มขึ้นของอายุคาดเฉลี่ยของประชากรที่เป็นผลมาจากความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์

การพัฒนาสถานะโภชนาการ การดูแลด้านการบริการพื้นฐานทางสุขภาพตลอดจนความสามารถในการควบคุมโรคติดต่อ ต่าง ๆ ได้เพิ่มขึ้น (UNFPA, 2012 : 21)

สภาพปัญหาของชุมชนเมืองในสังคมที่กำลังพัฒนาและปรากฏการณ์สังคมผู้สูงอายุ ประเด็นปัญหาโดยทั่วไปของชุมชนเมือง ได้แก่ ในเขตเมืองประชาชนจำนวนมากยังคงต้องเผชิญกับความยากจนเป็นครั้งคราวเนื่องจากความไม่มั่นคงด้านรายได้และการว่างงาน แม้ว่าการริเริ่มโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า เมื่อหลายปีก่อนก็ได้เพิ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับผู้คนโดยทั่วไปก็ตาม แต่คนส่วนใหญ่ที่อยู่ในภาคเศรษฐกิจนอกระบบยังคงไม่ได้รับการคุ้มครองจากปัจจัยเสี่ยงอื่นๆ ในการเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้นเป็นระยะๆ วิกฤตราคาน้ำมันที่ส่งผลต่ออัตราค่าครองชีพ และราคาสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้นและไม่สอดคล้องกับรายได้ที่เพิ่มขึ้น คนจนในเมืองจึงได้รับผลกระทบค่อนข้างมากโดยเฉพาะครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษจะได้ได้รับความเดือดร้อนอย่างมาก แม้ความพยายามของรัฐบาลในการปรับเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำ เพิ่มเบี้ยผู้สูงอายุ สร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยแก่คนจนในเมืองให้กว้างขวางมากขึ้น เพิ่มการเข้าถึงสินเชื่อสำหรับคนยากจน โดยเฉพาะคนจนในเมือง ขยายระบบประกันสังคมให้ครอบคลุมแรงงานในเศรษฐกิจนอกระบบ เป็นต้น รศรินทร์ เกรย์ (2556 : 43) เขียนผลงาน เรื่องการดูแลผู้สูงอายุ : สุขและทุกข์ อธิบายว่าสวัสดิการและการดูแลผู้สูงอายุที่บ่งชี้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในประเทศไทย เช่น ในปี 2550 พบว่าร้อยละ 11 ของผู้สูงอายุไทย อยู่ในภาวะต้องการผู้ดูแลแต่กลับไม่มีผู้ดูแล ร้อยละ 10.9 ต้องมีผู้ดูแลในการทำกิจวัตรประจำวัน ขณะที่ร้อยละ 2.2 ของผู้ดูแลกลับเป็นผู้สูงอายุด้วยกันเองที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป และต้องทุกข์ทรมานและเจ็บป่วยตามมาจากการเป็นผู้ดูแล ส่งผลให้ผู้สูงอายุประมาณ 6-8 หมื่นคน ต้องเผชิญปัญหาการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ภาวะทุพพลภาพหรือการต้องพึ่งพิงผู้อื่นในการใช้ชีวิตประจำวัน ร้อยละ 4.8 มีภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังและรุนแรง จำเป็นต้องได้รับการดูแลจากบุคลากรทางการแพทย์ ในขณะที่เครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุ อาทิ ลูกหลานวัยแรงงาน ที่ดูแลผู้สูงอายุมีจำนวนลดลงมาก และยังพบว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียว สูงถึงร้อยละ 7.5 อยู่ลำพังกับสามีภรรยาร้อยละ 17 และอยู่กับหลานในลักษณะครอบครัว ร้อยละ 3.1 ขณะที่อัตราส่วนวัยแรงงานที่มีศักยภาพดูแลมีแนวโน้มลดลงจากเดิมประมาณการไว้ว่า 6 คนดูแลผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป 1 คน จะลดเหลือ 2 คน ต่อผู้สูงอายุ 1 คน ในปี 2573 หรือในอีก 20 ปี ข้างหน้า ส่วนในด้านเศรษฐกิจ ด้านภาระและการพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อสังคมพบว่าอัตราส่วนการพึ่งพิง (จำนวนผู้สูงอายุ (60 บริบูรณ์ปีขึ้นไป) ไปต่อผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน (15 - 59 ปี/ 100 คน) ของผู้สูงอายุของไทยเพิ่มจาก 10.7 ในปี 2537 เป็น 14.3 ในปี 2545 และเป็น 16.0 ในปี 2550 และเป็น 32.4 ในปี 2553 จากนั้นจะเพิ่มเป็น 38.6 ในปี พ.ศ. 2573 หรือเท่ากับ ในปี พ.ศ. 2573 จะมีผู้สูงอายุ (ที่ไม่ได้ทำงาน) ต่อประชากรวัยทำงาน ในสัดส่วน 1:4 คน ขณะที่ปัจจุบันมีสัดส่วน 1:10 ซึ่งสอดคล้องกับดัชนีผู้สูงอายุ (อัตราส่วนของจำนวนประชากรสูงอายุต่อจำนวนประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี/ 100 คน) ที่เพิ่มจาก 22.6 ในปี 2537 เป็น 37.8 ในปี 2545 และเป็น 47.7 ในปี 2550 ในทำนองเดียวกันสังคมจึงจำเป็นต้องแบกรับภาระผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นเมื่อพิจารณาจาก

อัตราส่วนเกือหนุน (จำนวนคนในวัยทำงานเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุ) ที่ลดลงจาก 9.3 ในปี 2537 เป็น 7.0 ในปี 2545 และเป็น 6.3 ในปี 2550 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551 : 12)

จากการสำรวจของ กรมกิจการผู้สูงอายุจังหวัดพิษณุโลก ปี 2559 (2559) ระหว่าง (มกราคม 2559 – ธันวาคม 2559) พบว่า ประชากรทั้งสิ้น 865,759 คน มีประชากรผู้สูงอายุ 140,148 คน คิดเป็นร้อยละ 16.19 ของประชากรทั้งหมด โดยมีผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลกจำนวน 37,349 คน คิดเป็นร้อยละ 26.64 จากจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งหมดในจังหวัดพิษณุโลก (สำนักงานคลังจังหวัดพิษณุโลก, 2559 : 22) ตัวเลขผู้สูงอายุในเขตจังหวัดพิษณุโลกจาก 9 อำเภอ สะท้อนให้เห็นว่าภาวะของผู้สูงอายุในเขตเมืองมีจำนวนผู้สูงอายุในสัดส่วนถือว่าเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ การมีแผนการรองรับเพื่อพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ จึงเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาอย่างรอบด้านและครอบคลุม

เทศบาลเมืองอรัญญิกในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันมีหน้าที่กำหนดนโยบายเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองพิษณุโลก ทางทิศตะวันออก ประมาณ 5 กิโลเมตร โดยยกฐานะจากเทศบาลตำบลอรัญญิก มาเป็นเทศบาลเมืองอรัญญิก ด้วยเหตุผลการขยายตัวของชุมชนเมือง ทำให้เกิดความเจริญในพื้นที่ตามมามากมาย เช่น หมู่บ้านจัดสรรหลายแห่ง ซูเปอร์เซ็นเตอร์ Big C โลตัส ดังนั้นจำนวนประชากรจึงมีความหนาแน่นเพิ่มขึ้นตามข้อมูลทะเบียนราษฎร จากกองทะเบียนเทศบาลเมืองอรัญญิกปี 2558 มีจำนวนประชากร 29,896 คน แยกออกเป็นชาย 16,308 คน และเป็นหญิง 13,588 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 13,248 ครัวเรือน และมีประชากรแฝงประมาณ 5,970 คน โดยมีจำนวนผู้สูงอายุ อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป แยกเป็นชาย 1,700 คน หญิง 2,176 คน รวม 3,876 คน คิดเป็นร้อยละ 11 ของประชากร และร้อยละ 16 ของประชากรหญิง แนวโน้มดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเทศบาลเมืองอรัญญิก กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทใกล้ชิดกับประชาชน การศึกษาความต้องการหรือแม้แต่ความคาดหวังของผู้สูงอายุในพื้นที่ ทั้งมิติทางด้านกายภาพ คือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีมิติทางด้านสังคม อาทิ การกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสม การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีบทบาทในชุมชนเพิ่มมากขึ้น นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมีความสุข และมีชีวิตที่ดีโดยคำนึงถึงมุมมองทั้งทางสังคม จิตใจ ร่างกาย และวัตถุ

การสร้างให้เกิดเมือน่าอยู่ของผู้สูงอายุในเขตเมือง ของเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก จึงเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ในฐานะผู้วิจัยการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุโดยการสร้างให้เกิดการยอมรับ และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วม ในชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และนำไปสู่การปฏิบัติตลอดจนเป็นจรรยาบรรณต้นแบบของการสร้างเมือน่าอยู่ ของผู้สูงอายุในเขตเมืองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการและความหวังของชุมชนเกี่ยวกับเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอรัญญิก จำนวนทั้งสิ้น 3,876 คน แยกเป็นชาย 1,700 คน หญิง 2,176 คน ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 400 คน ในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งตามสัดส่วนประชากรในแต่ละชุมชนซึ่งแบ่งการปกครองออกเป็น 3 เขต ทั้งหมด 12 หมู่บ้าน

2. เครื่องมือวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยเรื่องการศึกษาศึกษาโอกาสและอุปสรรคในการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ : ศึกษาเปรียบเทียบจังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา และสุราษฎร์ธานี โดย ขวัญชนก ทองปาน ในปี 2559 และแบบตรวจสอบรายการคุณสมบัติเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุขององค์การอนามัยโลก WHO (2007) ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ปรับเนื้อหาบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ชุมชน และการหาความเที่ยงตรง โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและความสอดคล้องกัน ระหว่างข้อความถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ผู้วิจัยทำการขอหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสอบถามจาก หัวหน้าศูนย์ ประจำเทศบาลเมืองอรัญญิก กองสวัสดิการและสังคม ถึงนายกเทศบาลเมืองอรัญญิก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเสนอต่อกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 3. ทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 400 ฉบับ โดยการแจกจ่ายและเก็บคืนแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมดคิดเป็น ร้อยละ 100 4. ทำการเก็บแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างทำการตอบเรียบร้อยแล้ว 5. ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ สถิติ พรรณนา (Descriptive Statistics) 1. ใช้สถิติจำนวน (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage) อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล 2. ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อธิบายข้อมูลสภาพความต้องการและความคาดหวังของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลอรุณภูมิ

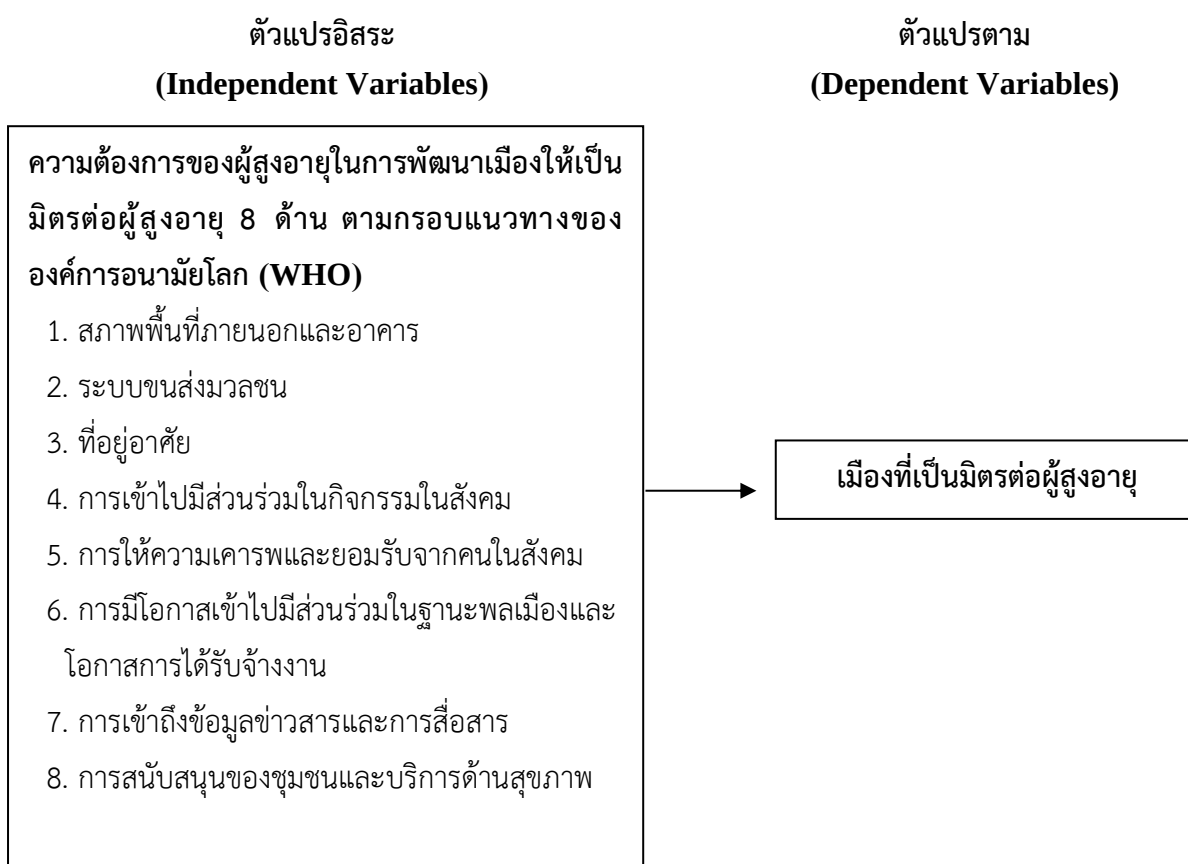
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเพื่อศึกษาความหวังและความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองอรุณภูมิ จังหวัดพิษณุโลกในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และผลการศึกษาวิจัยมาเป็นแนวทางในการศึกษา มากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

การบริหารจัดการเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในสังคมไทยเป็นการศึกษาวิเคราะห์ระบบการจัดการของเมืองและระบบทางสังคมที่สอดคล้องและสนองกับสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยอาศัยกรอบแนวคิด “เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ” (Age-friendly City) ขององค์การอนามัยโลกซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมระบบและรูปแบบสังคมที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตในเมืองของผู้สูงอายุ ซึ่งการวิจัยนี้จะใช้แนวคิดดังกล่าวเป็นแบบจำลอง (tentative model) เพื่อที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในระบบการจัดการเมืองให้เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในสังคมผู้สูงอายุในสากล โดยมุ่งสร้างหรือวางระบบโครงสร้างการบริหารจัดการเมืองและระบบทางสังคมที่สอดคล้องหรือสนองกับสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยในที่สุด องค์การอนามัยโลกได้อธิบายแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุนี้นว่าหมายถึงเมืองที่มีสถานะแวดล้อมที่เอื้อต่อการอยู่อาศัยหรือการเข้าถึงของผู้สูงอายุอันเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและมีคุณภาพให้กับผู้สูงอายุ (World Health Organization, 2007 : 15) โดยกรอบแนวคิดดังกล่าว องค์การอนามัยโลกได้ศึกษาเชิงสังเคราะห์และเข้าไปประชุมปรึกษาหารือโดยใช้การประชุมกลุ่มย่อย (focus group discussion) ผู้สูงอายุใน 33 เมือง ใน 22 ประเทศเช่นเมือง Istanbul, London, Melbourne, Mexico City, Moscow, Nairobi, New Delhi, New York, Rio de Janeiro, Shanghai, และ Tokyo เพื่อที่จะทราบจากผู้สูงอายุถึงคุณลักษณะที่สำคัญทางสังคมและการบริการที่ผู้สูงอายุต้องการจะได้รับ ซึ่งพบว่าประเด็นที่เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุพึงจะมี อาทิเช่น เมืองนั้นต้องมีการบำรุงรักษาทางเดินเท้าตลอดจนการมีแสงสว่างเป็นอย่างดี, ที่ทำการหรืออาคารสถานที่สาธารณะควรมีการจัดระบบในการรองรับการเข้าถึงของคนพิการ, การที่คนขับรถประจำทางในเมืองจะต้องรองจนกว่าผู้สูงอายุจะเข้าไปนั่งให้เรียบร้อยแล้วจึงจะออกรถ ตลอดจนการที่รถประจำทางจะต้องมีที่สำรองไว้สำหรับคนแก่ สตรีมีครรภ์ คนพิการ, การมีจุดจอดรถรองรับผู้พิการและผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ, การมีที่อยู่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกับกาบริการในชุมชนโดยที่ชุมชนสามารถสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปตามวัยของผู้สูงอายุ, การมีบริการและข้อมูลข่าวสารอย่าง

เป็นมิตรด้วยผู้ให้บริการที่สามารถสนองตอบตามความต้องการในเชิงปัจเจกของผู้สูงอายุแทนที่จะตอบโดยเครื่องตอบรับอัตโนมัติ, ป้ายข้อมูลที่สามารถอ่านหรือเข้าใจได้ด้วยภาษาพื้นๆที่ง่าย, สถานที่สาธารณะย่านที่ให้บริการพาณิชยกรรมและร้านค้าต้องอยู่ใกล้ชุมชนละแวกบ้านที่อยู่อาศัย มากกว่าอยู่รวมศูนย์อยู่นอกเมือง, และ เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุจะต้องมีวัฒนธรรมพลเมืองที่ให้ความเคารพและยอมรับผู้สูงอายุ เป็นต้น (WHO, 2007 : 26)

ภาพรวมของงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้สูงอายุส่วนใหญ่มุ่งที่จะให้แนวทางหรือเสนอแนะในหลักการว่าควรจะจัดการอย่างไรเพื่อที่จะให้ผู้สูงอายุซึ่งจะอยู่คู่กับโลกในยุคใหม่ (old age in a new world) รวมทั้งผู้คนในสังคมผู้สูงอายุอยู่ในสังคมผู้สูงอายุที่อุดมสมบูรณ์ (Eldertopia) หรือเป็นสังคมที่อยู่กันอย่างเป็นปกติสุขซึ่งโดยภาพรวมมีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ WHO ในเรื่องการส่งเสริมให้เกิดเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ (Age-Friendly City) โดยมีกรอบแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาความต้องการและความคาดหวังของผู้สูงอายุจะมุ่งศึกษาไปที่มีการจัดสภาวะแวดล้อมทางกายภาพและมีการจัดการทางสังคมและสุขภาวะต่างๆ กล่าวคือ มีการจัดการด้านอาคารและพื้นที่สาธารณะ (outdoor spaces and buildings), การเดินทางและการขนส่ง (traffic & transportation), ที่อยู่อาศัย (housing), การมีส่วนร่วมทางสังคม (social participation), การยอมรับนับถือและการมีศักดิ์ในสังคม (respect and social inclusion), การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน (civic participation and employment), สารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร (communication and information), และ ชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ (community and health services) ตามกรอบขององค์การอนามัยโลก ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. **ปัจจัยส่วนบุคคล** พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 65.5 มีอายุระหว่าง 60-69 ปี จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรส สมรสแล้ว จำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 57.2 มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา จำนวน 338 คน คิดเป็นร้อยละ 84.5 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 397 คน คิดเป็นร้อยละ 99.3 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแม่บ้าน พ่อบ้าน จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8

2. **ปัจจัยด้านความต้องการของผู้สูงวัยในเขตเทศบาลตำบลรัษฎา** สภาพความต้องการและความคาดหวังของผู้สูงวัยในเทศบาลตำบลรัษฎาจำแนกเป็น 8 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเป็นภาพรวมตารางสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางสรุปความต้องการและความคาดหวังของผู้สูงวัยในเทศบาลตำบลรัษฎา

สรุปความต้องการและความคาดหวังของผู้สูงวัยต่อเทศบาลตำบลรัษฎา	ระดับความต้องการ		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. พื้นที่ภายนอกอาคารและตัวอาคาร			
1.1 มีพื้นที่สาธารณะที่สะอาดและร่มรื่น	4.05	.910	มากที่สุด
1.2 มีห้องน้ำสาธารณะมากพอ สะอาด บำรุงรักษาอยู่ในสภาพดีเข้าใช้ได้	4.05	.866	มากที่สุด
1.3 มีทางเดินเท้าที่สงวนไว้สำหรับการเดินทางโดยเฉพาะ	3.94	.834	มาก
2. การคมนาคมขนส่งและการจราจร			

2.1 บำรุงรักษาก่อนอยู่ในสภาพดี มีฝาปิดที่ระบายน้ำและมีแสงสว่างที่เพียงพอ	4.04	.840	มาก
2.2 เส้นทางจราจรที่ไม่มีสิ่งกีดขวาง ทิศนวิสัยการมองเห็นของผู้ขับขี่	3.95	.816	มาก
2.3 มีบริเวณจอดรับส่งผู้โดยสารที่ปลอดภัย มากพอ และขึ้นลงได้สะดวก	3.95	.870	มาก
3. ที่อยู่อาศัย			
3.1 การสร้างบ้านมีความมั่นคง แข็งแรง อยู่สบายและเหมาะสมกับสภาพอากาศ	4.00	.832	มากที่สุด
3.2 มีบริการปรับปรุงบ้านราคาที่เหมาะสม มีบ้านเช่าของรัฐและเอกชน และการบำรุงรักษาที่ดีและปลอดภัย	3.93	.813	มาก
3.3 มีบริการให้การบำรุงรักษาตัวบ้านในราคาที่เหมาะสมและบริการเสริม อื่นๆ ที่ช่วยให้เกิดความสะดวกสบายแก่ผู้อยู่อาศัย	3.87	.845	มาก
4. การมีส่วนร่วมเชิงสังคม			
4.1 มีสถานที่จัดงานหรือกิจกรรมที่อยู่ในทำเลที่ไปมาได้สะดวก เข้าถึงได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพอและเส้นทางรถบริการสาธารณะผ่าน	4.10	.850	มาก
4.2 มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและสนใจให้ผู้สูงอายุกลุ่มต่าง ๆ ได้ร่วมงาน	3.96	.838	มาก
4.3 กิจกรรมหรืองานที่ต้องค่าเข้าร่วมงานมีราคาที่เหมาะสมและไม่มีค่าใช้จ่าย ช้อนเร้น	3.87	.808	มาก
5. การให้ความสำคัญและยอมรับเชิงสังคม			
5.1 ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน สามารถใช้บริการสาธารณะ บริการเสริม และบริการของเอกชนได้อย่างสะดวกสบาย	3.95	.864	มาก
5.2 มีการเผยแพร่เรื่องราวของผู้สูงอายุในแง่บวกโดยไม่มีการแบ่งแยกจากบุคคลทั่วไปในสื่อสาธารณะ	3.94	.846	มาก
5.3 มีผู้ให้บริการที่มีมารยาทสุภาพและพร้อมให้ความช่วยเหลือ	3.88	.910	มาก
6. การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน			
6.1 มีงานอาสาสมัครสำหรับผู้สูงอายุที่มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับความสามารถของผู้สูงอายุ รวมทั้งต้องมีการฝึกอบรมการให้เกียรติ ให้คำแนะนำและมีค่าตอบแทนที่เหมาะสม	3.90	.897	มาก

6.2 มีการฝึกอบรมหลังเกษียณด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานผู้สูงอายุ	3.89	.887	มาก
6.3 มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีงานทำด้วยตัวเอง	3.87	.859	มาก
7. การสื่อสารและการให้ข้อมูล			
7.1 มีระบบการสื่อสารพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพที่เข้าถึงคนทุกกลุ่มวัยในชุมชน	3.99	.876	มาก
7.2 มีการเผยแพร่ข่าวสารในเรื่องที่น่าสนใจสำหรับผู้สูงอายุ	3.95	.854	มาก
7.3 มีการให้ข้อมูลแก่ผู้ที่อยู่ในสถานะเสี่ยงต่อการถูกทอดทิ้งจากสังคมด้วยวิธีการสื่อสารเฉพาะตัว โดยผู้ให้ข่าวสารข้อมูลที่เชื่อถือได้	3.86	.822	มาก
8. บริการชุมชนและสุขภาพ			
8.1 มีระดับการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยที่หลากหลายพอเพียง	4.05	.818	มาก
8.2 มีระบบบริการด้านสุขภาพและบริการทางสังคมที่ตั้งอยู่ในทำเลที่เข้าถึงได้สะดวกด้วยระบบขนส่งทุกประเภท	3.95	.881	มาก
8.3 มีระบบการดูแลสุขภาพที่บ้านที่ประกอบด้วยระบบสาธารณสุข สุข การดูแลสุขภาพรายบุคคลและการช่วยดูแลงานบ้าน	3.94	.860	มาก

จากตารางที่ 1 ตารางสรุปความต้องการและความคาดหวังของผู้สูงวัยในเทศบาลตำบลรัษฎา พบว่า

1. ด้านพื้นที่ภายนอกอาคารและตัวอาคาร พบว่า ด้านพื้นที่ภายนอกอาคารและตัวอาคารมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามที่สูงที่สุดคือ หัวข้อมีพื้นที่สาธารณะที่สะอาดและร่มรื่น ค่าเฉลี่ยคือ 4.05 และหัวข้อมีห้องน้ำสาธารณะมากพอ สะอาด บำรุงรักษาอยู่ในสภาพดีใช้งานได้ ค่าเฉลี่ยคือ 4.05 และลำดับรองลงมาคือ หัวข้อมีทางเดินเท้าที่สงวนไว้สำหรับการเดินทางโดยเฉพาะ ค่าเฉลี่ย 3.94

2. ด้านการคมนาคมขนส่งและการจราจร พบว่า การคมนาคมขนส่งและการจราจรมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามที่สูงที่สุดคือ หัวข้อการบำรุงรักษาถนนอยู่ในสภาพดี มีฝาท่อระบายน้ำและมีแสงสว่างที่เพียงพอค่าเฉลี่ยคือ 4.04 และหัวข้อเส้นทางการจราจรที่ไม่มีสิ่งกีดขวางทัศนวิสัยการมองเห็นของผู้ขับขี่ค่าเฉลี่ยคือ 3.95 หัวข้อมีบริเวณจอดรับส่งผู้โดยสารที่ปลอดภัย มากพอ และขึ้นลงได้สะดวกค่าเฉลี่ยคือ 3.95

3. ด้านอยู่อาศัย พบว่า ด้านที่อยู่อาศัยมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุดคือ หัวข้อการสร้างบ้านมีความมั่นคง แข็งแรง อยู่สบายและเหมาะสมกับสภาพอากาศ ค่าเฉลี่ยคือ 4.00 และหัวข้อมีบริการปรับปรุงบ้านราคาที่เหมาะสม มีบ้านเช่าของรัฐและเอกชน และการบำรุงรักษาที่ดีและปลอดภัยค่าเฉลี่ยคือ 3.93

ลำดับรองลงมาคือหัวข้อมีการให้การบำรุงรักษาตัวบ้านในราคาที่เหมาะสม และบริการเสริม อื่นๆ ที่ช่วยให้เกิดความสะดวกสบายแก่ผู้อาศัยค่าเฉลี่ย 3.87

4. ด้านการมีส่วนร่วมเชิงสังคม พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมเชิงสังคมมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุดคือ หัวข้อ มีสถานที่จัดงานหรือกิจกรรมที่อยู่ในทำเลที่ไปมาได้สะดวก เข้าถึงได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพอ และเส้นทางรถบริการสาธารณะผ่านค่าเฉลี่ยคือ 4.10 หัวข้อมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและจูงใจให้ผู้สูงอายุกลุ่มต่าง ๆ ได้มาร่วมงาน ค่าเฉลี่ยคือ 3.96 ลำดับรองลงมาหัวข้อกิจกรรมหรืองานที่ต้องค่าเข้าร่วมงานมีราคาที่เหมาะสมและไม่มีค่าใช้จ่ายซ่อนเร้นค่า เฉลี่ยคือ 3.87

5. ด้านการให้ความสำคัญและยอมรับเชิงสังคม พบว่า ด้านการให้ความสำคัญและยอมรับเชิงสังคมมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุดคือ หัวข้อผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน สามารถใช้บริการสาธารณะ บริการเสริม และบริการของเอกชนได้อย่างสะดวกสบาย ค่าเฉลี่ย 3.95 หัวข้อมีการเผยแพร่เรื่องราวของผู้สูงอายุในแง่บวกโดยไม่มีการแบ่งแยกจากบุคคลทั่วไปในสื่อสาธารณะ ค่าเฉลี่ย 3.94 และลำดับรองลงมาคือมีผู้ให้บริการที่มีมารยาทสุภาพและพร้อมให้ความช่วยเหลือ ค่าเฉลี่ย 3.88

6. ด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงานมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุดคือ หัวข้อมีงานอาสาสมัครสำหรับผู้สูงอายุที่มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับความสามารถของผู้สูงอายุ รวมทั้งต้องมีการฝึกอบรม การให้เกียรติ ให้คำแนะนำและมีค่าตอบแทนที่เหมาะสม ค่าเฉลี่ย 3.90 หัวข้อมีการฝึกอบรมหลังเกษียณด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานผู้สูงอายุ ค่าเฉลี่ย 3.89 และหัวข้อมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีงานทำด้วยตัวเอง ค่าเฉลี่ย 3.87

7. ด้านการสื่อสารและการให้ข้อมูล พบว่า ด้านการสื่อสารและการให้ข้อมูลมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุด คือ หัวข้อมีระบบการสื่อสารพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพที่เข้าถึงคนทุกกลุ่มวัยในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.99 หัวข้อมีการเผยแพร่ข่าวสารในเรื่องที่น่าสนใจสำหรับผู้สูงอายุ ค่าเฉลี่ย 3.95 ลำดับรองลงมา คือ มีการให้ข้อมูลแก่ผู้ที่อยู่ในสถานะเสี่ยงต่อการถูกทอดทิ้งจากสังคมด้วยวิธีการสื่อสารเฉพาะตัวโดยผู้ให้ข่าวสารข้อมูลที่เชื่อถือได้ ค่าเฉลี่ย 3.86

8. ด้านการบริการชุมชนและสุขภาพ พบว่า ด้านบริการชุมชนและสุขภาพมีค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามสูงสุด คือ หัวข้อมีระดับการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยที่หลากหลายพอเพียง ค่าเฉลี่ย 4.05 หัวข้อมีระบบบริการด้านสุขภาพและบริการทางสังคมที่ตั้งอยู่ในทำเลที่เข้าถึงได้สะดวกด้วยระบบขนส่งทุกประเภท ค่าเฉลี่ย 3.95 หัวข้อมีระบบการดูแลสุขภาพที่บ้านที่ประกอบด้วยระบบสาธารณสุข สุข การดูแลสุขภาพรายบุคคลและการช่วยดูแลงานบ้าน ค่าเฉลี่ย 3.94

อภิปรายผลการวิจัย

ความต้องการและความคาดหวังของชุมชนเกี่ยวกับเมืองต่อผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

1. **พื้นที่ภายนอกอาคารและตัวอาคาร** ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก มีความคาดหวังและความต้องการสูงสุดคือ หัวข้อมีพื้นที่สาธารณะที่สะอาดและร่มรื่น พบว่า การที่ผู้สูงอายุต้องการสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย สะอาดร่มรื่นและถูกสุขลักษณะนั้นหมายถึงการได้รับการดูแลและสุขภาพ ด้านปัจจัย 4 ที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีพออย่างปกติสุขของมนุษย์โดยทั่วไป ซึ่งเป็นเรื่องปกติที่ผู้สูงอายุจะเรียกร้องและต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนทางสังคมการดูแลผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ และ การสนับสนุนของครอบครัว เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขซึ่งผู้สูงอายุในทุกๆ วันที่ผ่านไปอายุก็จะถดถอยลงไปเรื่อยๆ

2. **การคมนาคมขนส่งและการจราจร** ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก มีระบบการคมนาคมขนส่ง และการจราจรอยู่ในสภาพดีตลอดเวลา ทำให้การเดินทางไปรับบริการ การไปร่วมกิจกรรมผู้สูงอายุที่เทศบาลอรัญญิกจัดขึ้นเป็นไปอย่างสะดวกและปลอดภัย ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการด้านการบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน เนื่องจากความต้องการให้การบริการชุมชนเคลื่อนที่โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเดินทางไปรับบริการต่างๆ ของผู้สูงอายุเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะบางครั้งผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามลำพังดังนั้นการเดินทางลำบาก ถนนชำรุด ทำให้ลดทอนการเข้าไปร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุเป็นไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้น การเดินทางเป็นสิ่งสำคัญของผู้สูงอายุ เทศบาลอาจมีความจำเป็นต้องมีหน่วยบริการเคลื่อนที่ในกรณีที่ผู้สูงอายุอยู่อาศัยตามลำพังไม่สามารถออกไปรับบริการต่างๆ ที่เทศบาลอรัญญิกจัดขึ้นได้

3. **ด้านที่อยู่อาศัย** ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก มีการก่อสร้างบ้านที่มีความมั่นคง แข็งแรง อยู่สบายและเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความพึงพอใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานความต้องการปัจจัยสี่ สำหรับประชากรผู้สูงอายุเป็นอย่างยิ่ง โดยสวัสดิการด้านที่พักอาศัยส่งผลอย่างยิ่งต่อความต้องการผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมีความต้องการให้หน่วยงานปรับปรุงที่พักอาศัยให้เหมาะสม โดยประสานกับหน่วยงานให้ช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย

4. **การมีส่วนร่วมเชิงสังคม** ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก มีสถานที่จัดงานหรือกิจกรรมที่อยู่ในทำเลที่ไปมาได้สะดวก เข้าถึงได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพอและเส้นทางรถบริการสาธารณะผ่านสามารถอธิบายได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงกิจกรรม ที่เทศบาลจัดขึ้นได้สะดวก และคล่องตัว เพราะเนื่องจาก ระบบอำนวยความสะดวกด้านสาธารณะที่ดี ซึ่งความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม มีส่วนสำคัญต่อการดูแลผู้สูงอายุ เนื่องจากทำให้ผู้สูงอายุมีความพร้อมเข้าร่วมกิจกรรม และช่วยเหลือชุมชน

อย่างเต็มที่ และมีโอกาสได้พบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูงที่มีวัยใกล้เคียงกัน โดยการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวได้ใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัวอย่างมีความสุขโดยเฉพาะการสนับสนุนด้านอารมณ์และจิตใจ

5. การให้ความสำคัญและยอมรับเชิงสังคม ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ที่มีฐานะยากจน สามารถใช้บริการสาธารณะ บริการเสริม และบริการของเอกชนได้อย่างสะดวกสบาย สามารถอธิบายได้ว่า ผู้สูงอายุไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดในชั้นของสังคม สามารถเข้ารับบริการได้โดยไม่เกิดการแบ่งแยก ผู้สูงอายุไม่รู้สึกลดคุณค่าในตัวเอง ไม่ขาดความเชื่อมั่นและพึงพอใจกับชีวิต นั่นหมายถึงผู้สูงอายุได้รับการยอมรับเชิงสังคมเพราะร่วมกิจกรรมสาธารณะของเทศบาลที่จัดไว้ให้ได้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบแห่งคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ ด้านสัมพันธภาพทางสังคมเป็นผลกระทบจากความรู้สึกลดคุณค่าตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตัวเองน้อยลง ขาดการพบปะและปฏิสัมพันธ์ ขาดการเอาใจใส่ดูแลมีความขัดแย้งในครอบครัวเกิดขึ้น

6. การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลกมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง คือ มีงานอาสาสมัครสำหรับผู้สูงอายุที่มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับความสามารถของผู้สูงอายุ รวมทั้งต้องมีการฝึกอบรม การให้เกียรติ ให้คำแนะนำ และมีค่าตอบแทนที่เหมาะสมซึ่งหมายความว่า ผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองอรัญญิก มีงานอาสาสมัครที่เปิดโอกาสให้แสดงออกด้านสังคมในฐานะพลเมือง มีการแลกเปลี่ยน สนุกสนานกับการทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อมีส่วนร่วมในชุมชนเขตเทศบาล ช่วยให้สมาชิกทุกวัยได้ใช้ประโยชน์การรำลึกถึงผลงานที่ผู้สูงอายุเคยได้ผ่านมามาตลอดช่วงอายุของชีวิต เพราะการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มของผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการทำให้รู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม องค์กร จะส่งผลให้เกิดการอุทิศตนในการทำงานในชุมชน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปตามแนวทางที่ได้วางไว้

7. การสื่อสารและการให้ข้อมูล ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก มีระบบการสื่อสารพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมเช่น สื่อสิ่งพิมพ์ ป้ายประกาศที่ใช้ตัวอักษรตัวใหญ่สามารถเห็นได้ชัดเจน สามารถเข้าถึงคนทุกกลุ่มทุกวันในชุมชน และข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในการเผยแพร่ส่วนมากก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจกับผู้สูงอายุ ประกอบกับเทศบาลเมืองอรัญญิก มีการให้บริการทางโทรศัพท์ด้วยน้ำเสียงที่ชัดเจนอย่างซ้ำๆ สามารถให้ผู้บริการกับผู้สูงอายุได้บริการทวนถามได้ตลอดเวลาหากไม่เข้าใจ โดยประเภทของการใช้สื่อที่เข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุ ได้แก่ สื่อวิทยุชุมชน และสื่อเสียงตามสาย เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุเปิดฟังขณะกำลังทำกิจวัตรประจำวันไปด้วยกันได้

8. การบริการชุมชนและสุขภาพ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก จัดบริการชุมชนและสุขภาพ มีระดับการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยที่หลากหลายพอเพียงหลากหลายจะเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้สูงอายุได้ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ดีกว่าเดิม ความต้องการได้รับการบริการสุขภาพที่หลากหลายของผู้สูงอายุ เช่น บริการตรวจรักษาที่บ้าน มีผู้ช่วยเหลือพาเข้าห้องน้ำ พาเดินไปตรวจที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล การมีเจ้าหน้าที่ให้ความรู้เรื่องผลข้างเคียงของยา การออกกำลัง

กายที่เหมาะสมกับโรค และมีบุคลากรของหน่วยงานมาเยี่ยมผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียง และมีพระมาโปรดที่บ้าน จะได้ทำบุญใส่บาตร เป็นความต้องการของผู้สูงอายุดังกล่าว ที่เป็นการต้องการพื้นฐานเพื่อความสะดวก ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น เพื่อให้ตนเองมีสุขภาพที่ดีขึ้น และสามารถพึ่งตนเองได้ดีกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนความรู้เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัย และมีการกำหนดมาตรฐานในการจัดที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุ โดยมีการร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน องค์กรส่วนท้องถิ่นและชุมชนของผู้สูงอายุ ควรกระตุ้นให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุตามสิทธิของผู้สูงอายุ
2. การพัฒนาเมืองเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการสร้างสัมพันธภาพที่แน่นแฟ้นของคนในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนกับผู้สูงอายุ โดยใช้พื้นที่ของชุมชนเป็นฐานในการพัฒนา
3. องค์กรภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในทุกกลุ่ม ทุกวัย เข้ามามีส่วนร่วม ตัดสินใจ ร่วมคิด วางแผน แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดรูปแบบเมืองที่เป็นมิตรต่อทุกคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบความต้องการ และความหวังของชุมชนเกี่ยวกับเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุกับเทศบาลอื่นๆ เพื่อนำจุดเด่น และจุดด้อยมาปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานด้านผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรทำการศึกษา การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อจะได้ทราบความต้องการและความคาดหวังเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุที่แท้จริง เพื่อเป็นแนวทางการดูแลและส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในระดับชุมชน และระดับเทศบาลที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- รศรินทร์ เกรย์. (2556). *การดูแลผู้สูงอายุ : สุขและทุกข์*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2556). *Community-based Integrated Approach for Older Person' Long-term Care in Thailand*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคลังจังหวัดพิษณุโลก. (2559). รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดพิษณุโลก ปี 2559. พิษณุโลก:
สำนักงานคลังจังหวัดพิษณุโลก.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2551). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติ
แห่งชาติ.

United Nations Population Fund. (2012). Promises to keep. *UNFPA Annual Report 2012*,
ISBN: 978-0-89714-007-2.

World Health Organization. (2007). Global Age-friendly Cities: A Guide. *World Health
Organization*, ISBN 978-92-4-154730-7.